

[585r]

Vindex duliae
DIVUS JOANNES NEPOMUCENUS

Pro theatro exhibitus ab academica syntaxi
Neo-Pragae 1731, 21. Maji

Professore M. Antonio Machek

ARGUMENTUM

Deum in Sanctis honorari velle docet perenne prodigium illud, qvo nemo inultus abit, qvi sanctitatem Beati Joannis Nepomuceni aliquvo facto laedere vel sepulchrum violare praesumpserit. Ex Actis canonizationis.^a

PROLUSIO

Haeresis, inimica duliae hydra, post vibratos a Religione in se ictus nova perfidiae capita colligens, ab illustri stellarumqve igne coronata Divi Joannis sanctitate exanimatur.

INDUCTIO I.

Joanneo Cultore a Religione Tutelarior sui duliam flagitante, infremit Haeresis Iconoclastamqve ad hanc intorturbandam, comite Furore blasphemo,^b ablegat.

Cultor: ^c	Vos aestuantes cordis accensi faces, Ardete, jube ^d dulici exurant fibras Pectoris amores. Qvaeqve concessa est mihi
----------------------	---

Post titulum Professore M. Antonio Machek] *add. m3.*

^a *Acta utriusque processus*, 1722, s. 24: *Perenne prae aliis recensetur prodigium illud, divinae sic elargiente bonitate, ut nemo inultus abeat, qvi sanctitatem Beati Joannis Nepomuceni aliquvo facto laedere vel sepulchrum violare praesumpserit.*

^b Personifikované vlastnosti *Furor*, *Blasphemus*, resp. *Blasphemia* nebo *Audacia* (viz úvody k 5. a 7. scéně), jsou pravděpodobně použity v koncepci synopse, vzniklé ještě před textací hry. Postavy reálně ve hře vystupující (*Socius*, *Laborans*) pak nejsou jejich ekvivalentem, ale jen nositeli těchto vlastností. Nelze je tedy s nimi ztotožnit. Ani souhrny 5. a 7. scény přesně neodpovídají následnému ději (úvodní shrnutí scén totiž byla přebírána ze synopse).

^c *Cultor* = *Joanneus cultor*.

^d *Jube*, adv. od adj. *jugis*, e, klas. *jugiter*; viz také v. 32; podobně *perenne* (v. 33), *turpe* (v. 294, 547).

- 5 Animi facultas, cuncta Joannis sacro
 Esto dicata cultui.^e Nusquam pari
 Fervescit Aetna Mulciber, summo impete^f
 In aperta quando quaerit ardori vias,
 Velut fibrasque corque Joannis meum
 Cremant amores. Poscit hos semper Tuus
- 10 In vota servi gratiae inclinans sinus.
 Vulgata mundo sanctitas vitae integrae
 Miraculorum gloria affectum exortat.
 O Nepomuci gloria, ah, quantum Tui
 Amoris ardet ignibus pectus meum.
- 15 O, si daretur!^g Qvam Tuum vellem cliens
 Portare cultum orbe terrarum integro.
 O si!
- [585v] Sanctitas: Sed ut quid perdit vocis sono
 Aëra peruncas? Nonne verborum modos
 Integre amantis fervor aliquando exigit?
- 20 Sunt verba nihilum pondus, ubi labor negat.
 Hucusque honoris desidem curam geris,
 Qvalem requirit Czechiae ac orbis decus,
 Ni vota factis impigre actutum expleas.
- Dulius: Suspiriorum tanta quae ratio tibi,
 25 Ut voce, totum repleas sono aethera?^h
- Cultor: Qvem video? Qvemque in nostra submisit Polus
 Suspiria? Eqvidem, Dulie, tu solus sacram
 Explere potis es opere ter fausto sitim.
- Dulius: Si subvenire nobili voto qveam,
 30 Me certiore reddito et promptum vides.
- Cultor: Rursum requiris mentis afflictæ scopum,
 Qvem jube mentes, corda populorum gerunt?
 Perenne Joannis honor attentam facit
 Mentem orbe suscitandus integro. Nota
- 35 Isthæc meorum est sola votorum. Cita
 Desideria orbis et gloriae augmentum scies

30 promptum] promptum VD.

^e Machkŭv autocitát, cf. *Angelus ad aras*, v. 50–54: *Vos aestuanter mentis accensae faces, / Ardete, jube caelici exurant fibras / Pectoris amores. Qvaeque concessa est mihi / Animi facultas, omnis adamati Dei / Sit haec odoris victima cremanda ignibus.*

^f *Impete*, nepravidelný abl. sg. od *impetus*, *us*, *m*.

^g Cf. *Angelus ad aras*, v. 68–70: *Ah, quantum sacri / Amoris ardet ignibus pectus meum! / O, si daretur.*

^h *Voce, sono*, hendiadys.

- Peti ab exteris ac patriae terrae incolis
Pro Nepomuci gratia.
- 40 Dulus: Haec sane placet
Mentis cupido. Volitat et crebra quatit
Laudatione fama Joannis, ferens
Tum sanctitatem, tum quoque facinorum ordinem
Cultu verendum debito. Qvalem proin
Dudum expetisti Dulii addictum piis
Sanctisque amorem, pronus in praesens feram.
- 45 Dum Religioni vota populorum, qveisⁱ
Joanni honores regna perpetuos petunt,
Dabo, praeuntem seqvimini. Affatum peti
Tu Religioni nuntia extemplo velim.
- 50 Qvod est in Astris Numen, id prope incolens,
Religio, terram es. Praemiis tamen magis
Toto celebris orbe terrarum emicas,
Dum liberalitate commendans eos,
Qvos sanctitatis fama percelebres facit,
Condigno honore gentibus et orbi integro
- 55 Reddis colendos inclytos Caeli incolas.
Religio: Benignitatem, quam suas justus Deus
Vices gerenti praestitit quaque improbas
[586r] Nos superamus haereses, expertus colis,
Dulie, colesque semper. Est justum illius,
60 Proba cui vita semper, exuvias coli,
Dulie, proinde munere ex tuo refer,
Siqvem colendum laude Sanctorum geris.
Maxima fidelis praemia obsequii dabo.
- Iconoclasta: Qvalia?
Dulus: Petitam nuper efflagitat pius
- 65 Cultor Joannis gratiam votis novis.
Armatus orbis integri. Imperii preces
Tantisper audi, gentium votis fave.
- Cultor: Cerne populorum corda, qveis unus scopus
Gloria Joannis metaque est, tantos preces
- 70 Clausane poteris aure perferre? Impera
Tandem, Joannes, Czechiae ac orbis decus,
Dum sanctitate, morte pro Deo inclyta,
Miraculorum gloria illustrem facit
Orbem, hunc honore is debito Sanctis colat.

ⁱ Qveis, arch. tvar dat./abl. pl., klas. *qvibus*; podobně viz v. 68.

- 75 Germania: Id Alemanna poplitem incurvans throno
 Pietas requirit.
 Hesperia: Cumulat Hesperia preces.
 Polonia: Immensitatem Sarmata Joanni advovet Honoris.
 Ungaria: Istud Ungaria voto expetit
 Ardente.
 Bohemia: Qvotqvot Czechia aut Teuto^j colit
 80 Diademate tiarisque redimita capita,
 Id singulorum consonae exposcunt preces.
 Omnes: Hoc obligatus gratia immensa petit
 Populus, requirunt Principes, cives, rei.
 Religio: Addicta honori vota Joannis placent,
 85 Ut porro magis hic universo personet.
 Dum sanctitatis gloriam, vitae Dei
 Causa litatae diligens penso statum,
 Vos vestra continuate conamine pio
 Studia.
 Iconoclasta: Piandum sanqvine, heu, crimen! Nefas!
 90 Sic ergo studia nostra, conatus cadat^k
 In irritum? Sic dum alibi terrarum inclytus
 Erigo trophaea, vota dum Divis dari^l
 Inhibeo justus, perdo Christiadum iconas,
 Truncos, colossos sterno, sic fastu gravis
 95 A fauce Czechica risus applausum intonet,
 Dum pro Joannis gloria immensum studet?
 Lessum intonabit. Sed qvid aggerimus moras?
 Ergo qvod alto luminum flagrat Polo
 Et qvod profunda nocte nigrescit Styge,
 100 Adsit furori! Juro Joannis caput,
 Statuas, colossos, iconas ferrum petet.
 Sed tantane unus ardeam? Crescit novis
 Aucta incrementis simplicis vulgi improba
 Pietas, faventem qvando praecipue suis
 105 Vanis petitis urbium Dominam videt.
 Incidit agendum, qvid sit. Accessum paro
 [586v]

75 incurvans] incurvas VD.

^j *Teuto* = *Teutonia*, zkráceno zřejmě z metrických důvodů.

^k *Conatus cadat*, aliterace.

^l *Dum divis dari*, aliterace.

- Ad Principem, cui solus in amore est Dei
Cultus, religio risui^m Divis sacra.
- 110 Haeresis: Vivo triumphis perpetim, regnis honor
Crescit ruinis iconum flammae datis,
Caeli incolarum machinis gloria nitet.
Vestro illa studio debeo in stragem iconum.
Nube evibratus Martia tristi impetu
Surget cometes; qvamdium invicta gregis
- 115 Fides micabit pectore.
- Dux: Fidem probo,
Qvae vana Divumⁿ signa per nefas colit,
Stat ante celsas pompa funerea fores.
- 120 Haeresis: Trahantur intro.^o Pascere obtutum juvat.
I nunc, rebellis turba, qvos trunco Deos
Jubes renasci, rebus in miseris voca.
Clauduntur arcto carcere; at nobis licet
Transigere laetos hoste devicto dies.
- Androdilus: Princeps faveto, signa laetitiae dabo.
- 125 Pastor: Desiderare nuspiam nostros decet
Plausus. Repetito.
- Iconoclasta: Buccinae immitans tonum,
Tubulae murmur lugubris lessum intona.
- Haeresis: Quid hoc, quid agitas?
- Iconoclasta: Qvod salus regni iubet.
Agitante luctum turbine in praeceps ruis!^p
Proh pudor! Acerba vivitur regni salus,
Laus quando crescit Caelitum.
- 130 Haeresis: Cujus? Novo
Fors hoste petimur? Exere furorem.
- Iconoclasta: Nimis
Est robore auctus. Ille! Num nomen dabo?
Ille, Nepomuci gloria assertus, tuum
Meumqve petit et urget occasum. Et leve

124 Pastor] Mi. VD, vide notam ad 196.

125 Buccinae] Bucina VD.

126 Tubulae] Tubule VD.

131 petimur] fortasse petimiur VD.

^m Religio risui, aliterace.

ⁿ Divum, arch. tvar gen. pl., klas. Divorum (v rkp. je arch. tvar naznačen přízvukem Divûm); podobně viz v. 551, 556.

^o Trahantur intro, onomatopoeia.

^p Turbine in praeceps ruis, onomatopoeia.

- 135 Certamen esset, sola si Czechia colat
Numen novatum, mundus at totus studet
Ejus honori.
- Haeresis: Sic? Adhuc hostes calent?
Igitur honorem redime – vos socios volo.
- Iconoclasta: Miscenda jam sunt cuncta per fas et nefas.
140 Tu quidquid audax ore blasphemum geris,
Cultum in Joannis egere, ego viam hanc lego.
Qvis huc, amicus, an hostis? Experiar lubens.

INDUCTIO II.

Hic in Scrupulosum latrariae zelotem incidens, pari simulato zelo eundem in partes suas pellicit, dumque uterque a pio studio Cultorem Joanneum absterrere frustra satagunt, suo insuper, suorumque calculo Joanneam duliā confirmatum iri audiunt.

- Scrupulosus:^q Vidi ipse jam, qvōd fabula putandum est, migrat
In veritatem. Hoc ipse spectavi loco,
145 Vesano ut opere turba Joannem colat.
[587r] Opus est novato cultui poni modum,
Ne jura simplex turba latrariae involet.
Qvis mente fixus graditur?
- Iconoclasta: Ah, qvōd nusquam opus
Prohem, hisce vidi et istud attonitum facit.
- 150 Scrupulosus: Forsan carina navigas, qva ego feror?
Numqvīd Joannis cultus assolitum facit
Insolitus adeo?
- Iconoclasta: Cerne, tibi visum putem?
Terrere possunt forte Cultorem minae,
Ecce venientem. Cernere loquentem juvat.
- 155 Cultor: Optata tandem tot dies votis adest,
In qva solemnīs gloria Joanni micet,
Augere qvalem cultibus nostris decet.
Urbes proinde, regna tu in cultum cita.
Nos, qvis colossum fluminis ponti inditum
160 Honor coronet, legere tantisper juvat.
Placet apparatus vester in Czechiae decus,

141 hoc] hac VD.

145 Joannem] Joanneum VD.

^q Scrupulosus = Scrupulosus latrariae zelotes.

- Arridet animus. Cultui initium dabo.
O Nepomuci gloria! O Czechiae salus!
Da, pauca tecum corde fideli loqvar,
Ab orbe crimen exulet, regnet Deus!
- 165 Scrupulosus: Per te tuosque jacet hic et floret nefas.
 Cultor: Furor quid agitat?
 Scrupulosus: Qvod Dei cultus iubet.
- Desiste nimium, ni malum pati velis,
 Promere Joannis gloriam, laedis Deum.
- 170 Cultor: Haud Numen odit, Caelites quisquis colat.
 Scrupulosus: Sanum an tibi istud esse consilium, putas?
 Latria patitur, hominis ubi cultus viget.
- Cultor: Augēt latriam, Caelites quisquis colit,
 Suos ministros exigit Numen coli.
- 175 Scrupulosus: Si laudo honorem Caelitum, nimium improbo.
 Cultor: Obsequia hominis non valent nimium dare
 Divis honores, imo vix modicos sacrant.
- Scrupulosus: Qvod disputando ducimus inanes moras,
 Animos adauget caecus ita rursum novos.
- 180 Postremo moneo, cultui ponas modum,
 Aut vindicabo crimen.
- Cultor: Ignoro scelus.
 Iconoclasta: Dudum probatum.^r
 Cultor: Ringeris frustra.
 Scrupulosus: Vide,
 Cui rebellas.
- Cultor: Auxilia feret Polus.
- Scrupulosus: Qvem laedis audax signa Joannis colens.
- 185 Cultor: Colo colamque semper, ut debeo cliens.
 Scrupulosus: Dum poenitebit improbi facti, scies.
 Cultor: Te poenitebit, calculo postquam tuo
- [587v] Simul et tuorum facta Joannis stupens
 Cultum probabis.
- Iconoclasta: Obsecro, vatem vide.
- 190a Cultor: Fugio rebellem.

188 incipit m2 (usque ad 238).

^r Cf. *Angelus ad aras*, v. 509–510: *Tace, ne tu mihi impingas scelas. / Dudum probatum.*

INDUCTIO III.

Androdilus interim Iconoclastae quidem partibus adhaerens, sed boni nominis studiosior. Dum promptum famae conservandae Joannis auxilium extollit et proprii honoris vindicem submetuit,^s varias de se inter corrivales causat suspiciones.

- 190b [Pastor]: Qvis ferit oculos decor?
Qvae lux juvente? Tela venantum gerit
Frons digna gemmis. Spirat Androdilum gena.
Hunc ipsum adesse cerno. Qvis nosmet beat
Praesentis Androdili favor?
- Androdilus: Talem mihi
- 195 Venisse puto, te quando, Pastorum optime,
Qveo revereri.
- Pastor:^t Si salus tibi integra est,
Me reddidisti sospitem, gaudet ovium
Pastor salute. Sed refer, qvo te pedes.
- Androdilus: Tui videndi gratia instituo viam.
- 200 Pastor: Et te videndi gratia socios iter
Tenere mecum censui. Felix dies,
Qva Pastor ovium nactus est dulcem morum!
Nunquid novi adfers?
- [Androdilus]: Fama nil recens tulit,
Si haec sola demas, Iconoclastam nova
Retulisse jussa Principis; causae latent.
- 205 Pastor: Qvid hoc? An iterum Caelitum vanus struit
Cultus furores?
- Androdilus: Comodum nobis ades.
Tantisper audi, forte veredus rei,
Qvid veritati consonum sit, nos docet.
- 210 Pastor: Ausculto.
- Androdilus: Recte te arbitratum docet
Praesens pagella. Sic tenor scripti sonat.
- Pastor: Unde?
- Androdilus: E Pragenae Tripoli.
- Pastor: Rursum excitat
In se furores Czechia? An nondum satis
Luerat honorem Caelitum?

¹⁹¹ lux juvente] luxjuvente *m2*; Tela venantum] telavenantum *m2*.

¹⁹⁶ Pastor] Min., *idem passim*.

^s Cf. Balbinus: *Acta Sanctorum*, s. 676, podnadpis 28. kap.

^t Vzhledem k oslovení v předchozím verši název postavy v rkp. *Minister* opraven na *Pastor*, neboť tak je tato postava posléze označena na konci 7. scény (v. 478–483).

- Androdilus: Ausculta proin,
215 Viri Beati Nepomuci gratia
Patriaeque Patris.
- Pastor: Qvanta titulorum strues.
Androdilus: Joannis ingens crescit indies honor
Miraculorum robore probatus. Duo...
- Pastor: Fantasma qvae illis condidit.
Androdilus: Duo accipe.
220 Qvalia [...], qvempiam tantum furor
Vesanos occupavit, ut vulnus grave et
Lethale se [...] fatuus inferret thori.
- [588r] Clamore facto capitur aretandus tetro
Carceris in antro. Nominis subit boni
225 Jactura mentem, qvam secuturam timens.
Fundit Joanni vota, vinculo
Supplex precatur. Et ecce, praesente manu
Viri Beati siquidem effugiens manus
Satellitum aras libere voti reus
230 Colit Patroni.
- Pastor: Grande prodigium. Manus
Effugere militis ore portenti.^u Quid hic
Latere reputes?
- Androdilus: Clausulam nunc accipe.
Similes et aliae gratiae efficiunt eum
Famae Patronum voce cunctorum coli.
235 Alius vicissim, voce blasphama impetens
Ejus colossum, voce privatus fuit,
Sed poenitentis more se sistens reum
Veniamque flagitans pristinam rursum accepit
Copiam loqvendi.
- Pastor: Num fidem scripto dabis?
240 Androdilus: Sum dubius eqvidem.
- Pastor: Mente si captus fores.^v
Androdilus: Non mente captus credidit, constans ubi
Pro veritate fama pugnabat. Proin
Et veritati consonam ego mentem geram

220 om.] in initio Min., fortasse falso add. m2.

221 Vesanos] Vesanes m2.

238 finit m2.

^u Dvojí vazba slovesa *effugere*: s ak. *manus* i s abl. *ore*.

^v *Fores*, konj. imperf., obvykle *esses*; podobně viz v. 379.

- 245 Seu falsitati proximam, mihi licet
Citra pudorem dicere.
Pastor: Qvid illud?
Androdilus: Placet
Eqvidem iuvandi caeteros Czechiae Patris
Studium et resistere cultui ejusdem meus
Submetuit animus, nec etenim exponi velim
Populi cachinno.
- 250 Pastor: Qvid loqueris, Androdile?
Androdilus: Qvae mente dudum volveram.
Pastor: Errorem seqvi
Desiste, monitis Patris adhaere tui.
Androdilus: Scis me obsequentem, scrupulus me isthic tamen
Perurget.
Pastor: Hominis est proprium errorem seqvi.
Ovem reducam, si Lares nostros modo
255 Invisere velis.
Androdilus: Gratiam amplector lubens.^w
Pastor: Comites ne fieri perlubet?
Pastor [2]: Nos alio labor.
- [588v]
260 Implexus haeret animus: in Syrtes ratem
Dubiosque fluctus sorbet impactam vadum.
Qvid est, qvodo adeo Czechiae affectus Patri
Androdilus exstat?
Pastor [3]: Id meum dubium qvoque
Perurget animum. Fors triumphali negat
Mucrone cultum Caelitum attritum inseqvi?
Pastor [2]: Imo qvodo animus praescius dictat mali,
Fors nostra posthac deserere statuit ferus
265 Decreta clademque ausui nostro ultimam
Cudit rebellis?
Pastor [3]: Id et ego arbitror strui,
Sed consulendum, nonne gliscenti malo est.
Pastor [2]: Danda mora tamen, usque dum nobis labor
Pastoris innotescat.

258 impactam] in pactam VD.

^w *Lubens*, arch. tvar adj. *libens*, podobně v následujícím verši slovesný tvar *perlubet*.

INDUCTIO IV.

Vanus latrae zelotes Cultorem Joanneum, ut honori ejus nimium intentum, Religioni defert, stricto deinceps subjiciendum examini.

- 270 [Scrupulosus]: Heu fata, fata heu misera! Qvae afflictum tenent?
 Adhuc Joannis gloria triumphos agat?
 Perambulavi regna, currendo sagax
 Per civitatum compita, sed omnis labor
 Studiumqve vano occidit eventu irritum.
- 275 Tentavi ubique, excutere num possem improbum
 (Dicere latrae sic zelus jubet) plaga hac
 Cultum Joannis. Et quid? Augentur novo
 Turbae seqvaces agmine et noster labor
 Populi cachinnis luditur. Per me licet,
- 280 Erige trophaea vane, Nepomuci favor,
 Fabrica colossos, clade graviori cadent
 Tibi in ruinam.
- Soc[ius]: Voce quid frustra qvatis
 Aëra? Age, tandem Nepomuk^x cultum Deo
 Injuriosum jam Religioni refer.
- 285 Dabit medelam haec forte gliscenti malo.
- Scrupulosus: It reddo in actum.
- Dulius: Quid sacras petis fores?
 [Scrupulosus]:^y Studium latrae Religionis limina
 Accedere jubet.
- Dulius: Talibus praebet lubens
 Animos et aures.
- Religio: Cura qvae te isthuc tulit?
- [589r] Scrupulosus: Qvae semper animum sola circumstat meum,
 Ut Numinis honor parte laedatur sui
 Nulla, haec coëgit petere sacratos Lares.
- Religio: Quid ita? Inimicum forte latrae dabis
 Nobis domandum?
- Scrupulosus: Turpe neglectum dabo
- 295 Numinis honorem.

288 Accedere] *originaliter in fine 287, metri causa transpositum in 288.*
 post 289 om.] Scrup.: Qvae semper, *paginae custos fortasse add. m2.*

^x Zde nesklonné, zřejmě v genitivním významu.

^y Pravděpodobně tento verš pronáší Scrupulosus – bylo by překvapivé, kdyby měl Dulius dvě repliky těsně po sobě. Jde o odpověď na předchozí Duliovu otázku.

- Religio: Facinus extemplo refer.
 Scrupulosus: Czechia Joanni, qvem sibi nuper novum
 Dixit Patronum, addicta nimium, solius
 Visu est honorem qvaerere, hunc unum fere
 Compita loqvuntur. Hujus ergo reddere
 300 Te certiozem statui, zelus novus
 Ne damna latriae adferat, novitas enim
 Semper suspecta fuerat, age proin modum
 Impone honori.
- Religio: Cura pro nostro placet
 305 Assumpta munere, ne tamen primo impetu
 Agere putemur, sensa tu primum refer.
- Dulius: An invidenti Zoilo, an zelo^z mihi
 Responsa sunt ferenda, nescit animus.
 Sic refragandum cultui Divi putas?
 310 Partis tropheis semper infestum tibi,
 Ut legere fas est, militem expertum vides.
- Scrupulosus: Sed conditos plurimos hostes habet.^{aa}
 Dulius: Hostilitatis omnis invidia est caput.
 Vel inde discas, qvoad habeat bonum: a malo
 315 Qvod invideri poscit, a bono appeti.
 †Qvamqvam frequentes supplicum damnunt preces
 Id falsitatis eruditorum.†
- Religio: Neqvīt,
 Ut cerno, litis una colloqvīi mora
 Statuere finem. Qvae semel statui decet,
 320 Pensanda diu sunt. Plurimum tua proin
 Interfuturum est, trutinae verba indere
 Et qvaestioni Nepomuceni dare
 Dictos honores.
- Dulius: Ut jubes, fieri volam.

310 expertum] expetum VD.

^z Zoilo – zelo, slovní hříčka, paronomasie.

^{aa} Neúplný verš, chybí nejméně jedna slabika.

INDUCTIO V.

Ab Haeresi ut rebellis perpetuo carceri mancipatur Androdilus, gaudet Iconoclasta ratus, sic nunquam suo suorumque calculo Joanneam duliā confirmatum iri; atque ad inferendam Joanneo cultui extremam perniciem Audaciam Blasphemiamque animat.^{bb}

- [589v] Iconoclasta: Vive, Imperantum gloria! Ad votum cadit
Statuente te labor omnis. Immo quod magis
325 Longe obstupescas; ipse Dulus sua
Est visus offerre studia mandato tuo
Obtemperanti!
- Haeresis: Glorīe nostrae latro
Poenam ergo dabit?
- Iconoclasta: Est nimis lentum „dabit“,
Sat lentum adhuc „est“, jam dedit.
- Haeresis: Cecidit lues?
- 330 [Aulicus]: O si!
- Haeresis: Triumphos tetrico turbas sono?
Victor serenō nuspīam plausus feram?
- Aulicus: Ah, quod recenti et intimo magnum feres
Ab hoste vulnus, pectus hoc sternit meum.
- Haeresis: Novusne terror hostium nosmet quatit?
- 335 Aulicus: Novus et pericli plenior.
- Iconoclasta: Nullos metus
Ab hoste vulgat fama.
- Aulicus: Sed pejus fremit,
Si tegitur hostis, flamma, quae cinere calet,
Quam saepe adultas spargit in tectum faces.
- Iconoclasta: Sapere sed quis gloriam nostram qveat,
340 Refer sine mora.
- Aulicus: Conteri qui hostem negat,
Androdili haec est perfida in nosmet fides.^{cc}
- Haeresis: Androdili sit fides dubia?
- Aulicus: Probat
Factum. Joannis, unice cuius petis
Perire honorem, gloriam ille extollere
345 Non cessat, immo laedere ejus iconas
Cultumque metuit. Faedera ergo hostis cupit.
- Haeresis: Fidemne vestris adstruam dictis?

^{bb} Poslední část věty (*atque...*) neodpovídá ději této scény.

^{cc} *Perfida fides*, paronomasie, oxymoron.

- Androdilus ubi? Castra fors nostra effugit?
Cito, cito, miles, i, qvaere, da strictum^{dd} throno.
- 350 Iconoclasta: Nunc ergo, qvae Joannis asseruit nuper
Praedicta Cultor, cupit animus, ajebatis,
„Te poenitebit, calculo postqvam tuo
Simul et tuorum facta Joannis stupens
Cultum probabis.“^{ee} Ecqvis hic Androdili
355 Cultore cum Joannis haud intelligat
Faedus statutum? Qvis dolos non censeat?
- Aulicus: Herobus adesse perfidum nostris reor.
Haeresis: Vah, perduellis! Pervicax! Barde! Impie!
Sub innocenti vellere, rapax lupe!^{ff}
360 Sinon dolose! Nonne tibi adhucdum placet
Promptum iuvandi caeteros Czechie Patris
Studium et resistere cultui ejusdem tuus
Nonne timet animus? Jam minas refer, taces?
- [590r] Androdilus: Refuto, quidquid lividus fingit furor,
365 Si mihi benigne proloqui verbum faves.
Haeresis: Traducere etiam Principis mentem voles?
Cultore cum Joannis haud, putas, patet
Faedus statutum? Perfide!
- Androdilus: Ignoro scelus.
Iconoclasta: Scelus est probatum, poena te sceleris decet.
370 Androdilus: Heu me innocentem!
Haeresis: Gloriam nostrae latro,
Decipis adhucdum. Justus astutum furor
Compescat.
- Iconoclasta: Ut quid te improbus faedet cruor?
Numquid merentur scelera carnificum manum?
Non dignus est dextera hac latro.
- Haeresis: Friget furor.^{gg}
375 Parco cruori, carceri aretatum volo
Tunc, qvae fraus sit, consule.
- Iconoclasta: Invoca tuum,
Jam quem timebas quemque laudabas, Deum.

376 Tunc, qvae] Tuncqva VD.

^{dd} Elipsa: rozuměj (*strictum*) *ensem, gladium, ferrum* – tasený meč.

^{ee} *Te poenitebit ... probabis*, opakování veršů 187–189.

^{ff} Cf. Mt 7,15.

^{gg} *Friget furor*, onomatopoeia.

INDUCTIO VI.

Percussus subinde morbo Scrupulosus latriae zelotes, vindicibus, ut putat, artibus Joannei Cultoris malum adscribit, spirans ultionem.

- Servus: Ut mille te pessima,^{hh} Herorum omnium
 Probrum atqve dedecus! Satijs sane foret
 380 Fuisse vicinum Cerberi, aut si qvem indiget
 Furia ministrum, morbido qvam isti effero
 Atraqve dudum bile consumpto hospiti
 Obsequia praestitisse. Facies sanqvine
 385 Tota pene adhucdum livet. Ita salutat fidum
 Herus ministrum. Qvid agimus, Drias? Pati
 Semper necesse est? Causa qvae risus tibi?
- Drias: In verbera tua dedita voluntas.
- Servus: Tumor
 Numqvid resedit, solidus numqvid tibi
 Deus est?
- Drias: Tumoris nuspiam signum datur,
 390 Dum causa nulla.
- Servus: Nonne ferientem manum
 In te tetendit Herus?
- Drias: Octona vice
 Extendat etiam. Porigere numqvid caput
 Erit necesse fulmini? Manus, pedes
 395 Est aeger Herus. Inde si fulmen paret,
 Recedere juvat nonnihil, pro tunc qvidem
 Latrare poterit, verbera sed infligere
 Nunqvam.
- Servus: Profecto cautior tu me magis.
 Consilia sector.
- Scrupulosus: Vah, Avernales rogi!
 [590v] Juvate miserum!
- Drias: Rursus inclamat, petit
 400 Morosus Herus auxilia nostra.
- Servus: Expetat,
 Nihilne ferre poterit? Ut citius mori
 Qveat, juvabo. Non ego accedam, malum
 Patiatur, aliis qvod dare assvevit. Mane.

380 vicinum] vicinam VD.

^{hh} Aposiopesis.

- 405 Iconoclasta: Ecurr locorum hic? Otium num Herus favet?
 Servus: Favere fecit Morpheus, cui nunc vacat.
 Iconoclasta: Rutilante Morpheus sole num placet Hero?
 Drias: Dum morbus alias capere non sinit, bonus
 Hoc tempore etiam est.
- Iconoclasta: Herus afflictus malo?
 Servus: Et mortuali.ⁱⁱ
 410 Scrupulosus: Ferte suppetias, date
 Auxilia misero!
 Iconoclasta: Ferte opem citi.
 Scrupulosus: Dolet!
 Dolet! Peribo! Jam eripit funus diem,
 Libitina vitam! Pereo!
- Iconoclasta: Conferri jube
 Otius levamen! Pharmaca! Huc ignem admove.
 415 Scrupulosus: Rursum redivit spiritus. Qvis te favor,
 Fortuna quae te huc tulerat, amico ut dares,
 Qva summe eget opem! Desides vero monet
 Culpa expianda.
- Iconoclasta: Non furor malum augeat.
 Sed causa quae te jecit in morbum?
 Scrupulosus: Inscius.
 Ne tange, flagro, tegito pulvillo pedes.
 420 Ignoro sane semitam exorti mali.
 Initia sumpsisse tamen hoc tempore scio,
 Qvo cum Joannis quaestio exorta est mihi
 Cultore.
- Iconoclasta: Eheu, Colchici vulgi asseclas.^{jj}
 Numquid vocari Thessalum in cladem tuam
 425 Agnoscis?
 Scrupulosus: Haec mens pariter est dudum mihi.
 Iconoclasta: An ergo Circen Czechica tellus procreat?
 Et sanctitatis abditam in velo? Scelus!
- Scrupulosus: Quid nunc agendum?
 Iconoclasta: Pristinum zelum tene.
 Ego repellam Thessalum. Vive et vale.
 430 Scrupulosus: Partes amici perfice. Flagris rursum ne abes.^{kk}

ⁱⁱ *Mortuali*, ve významu *mortali*.

^{jj} *Asseclas*, akuzatív zvolací.

^{kk} Hypermetrický verš (přebývá jedna stopa).

INDUCTIO VII.

Cultum Joanneum interim Blasphemus ostentui habens, Furor vero ablatis colossis sepulchrique decore minuire connitens, ubivis diversis multantur poenis.

- Iconoclasta: An mihi dolores corde dissecto enecent,
An mihi furores pectus in partes secent,
Ignorat animus. Est dolor nostri aemulus,
[591r] Dum patitur hostis, sed magis longe furor,
435 Circea quando cantica in nostram evocat
Hostis ruinam. Quid agis, o anime! Scelus
An sustinebis? Huc proinde adsit fida
Comitum caterva, displicet jam omnis mora.
- Soc[ius]: Qvos expectabas, adsumus laturi opem.
440 Iconoclasta: Placet obsequendi fervor. Ite ergo,
Et cui vos destinavit muneri Princeps, cito
Agite, colossos Nepomuceni, iconas,
Decora sepulchri sternite, stat omnis salus
Una alacritate. Ego socios auctum ambulo.
- 445 Socius: Armata rabie sedula ministri manus.
Tu proin sepulchri decora, crates quoque
Tumulum ambientes disseca, evelle, ejice.¹¹
Tu compari animo culmina, colossum, iconas
Sternito Joannis.
- 450 Lab[orans]: Facile tu verbis refers
Trophaea, sed num facta respondebunt, meus
Ignorat animus.
- Socius: Tibine difficilis labor
Demoliendo lapidi trunco?
- Laborans: Tamen
Animata factis saepe percepi.
- Socius: Qvibus?
- Laborans: Posteaquam honoris puniunt hostes sui.
- 455 Socius: Inepte, quae te saga, quis cantu magus
Trahit impotentem? Talibus monstris fidem
Vesanus addis? Perge felici omine,
Ego praeses operi robur et vires dabo.

445 Armata] Armore VD.

455 cantu] contu VD.

458 et vires] etvires VD.

¹¹ Klimax.

- 460 Cultor: Nescio, timor quis pectore pererret. Subit
Jugis animum horror. At timorem ponimus,
Robur resurgat Tartari, nunquam furor
Nepomuc honori ferre perniciem ambiit,
Qvin elevasset amplius. Nostrum proin...
Qvis hic tumultus,^{mm} an hostis intentat malum?
- 465 Socius: Vah, latro!
Cultor: Qvis hic tumultus?
Socius: Pareo, vicisti, Czeche.
Cultor: Blasphema mentem naenia attonitam facit.
Laborans: Heu me!
Cultor: Qvis iterum clamor?
Laborans: Perfide, heu, Sinon! Tibi,ⁿⁿ
Audax, precamur, facinus ignosce.
- Servus: Advola
Auxilia ferre, ah Pastor!
- 470 Cultor: Qvis me tremor,
Portenta rerum. Facinus, heu, tandem improbum
Luitis, scelesti.
- Servus: Ah, Pastor, huc cito advola!
Funesta rerum scena prostratus jacet
Uterque eorum, quos profanando dedit
Tumulo Joannis Principis jussum.
- [591v] Cultor: Diu
- 475 Numen retardat fulmina, ut gravius luat
Audaciae scelus. Clange victori paean.^{oo}
Sed huc luporum quispiam, fugimus.
- Pastor: Malum!
- Socius: Te, pessime Minister, manet.^{pp}
- Pastor: Cesset furor. Circes quis astus novit? Huic
480 Requies, precor, sit aeviterna. Hunc sublevet
Noster favor. Patrem vides?
- Laborans: Tibi salus
Debetur ista.

466 Blasphema] Blasphemia VD.

^{mm} Cf. *Angelus ad aras*, v. 346, 599.

ⁿⁿ Hypermetrický verš (přebývá jedna stopa).

^{oo} Verš metricky nepravidelný.

^{pp} Tento i předchozí verš jsou hypometrické (chybí v nich alespoň jedna slabika, pravděpodobněji celá stopa).

Pastor: Lanqvor infelici abstulit
Mentem.
Laborans: Recede.
Pastor: Pastor oviculam seqvar.

INDUCTIO VIII.

Crescente morbo tantarum poenarum redditus certior Scrupulosus latriae zelotes, interveniente poenitudine sanitati restituitur. Androdilus vero inter vincula obtenta Divi icone libertati filiorum Dei asseritur.

Scrupulosus: [- - -] Nondum amicorum
485 Intimus adfert medelam?
Servus: Visus haud nobis fuit.
Scrupulosus: Vah, linqva fallax.
Servus: Nuntiae veredus tulit
Tibi legenda qvaepiam, mentem qvibus
Svave recreares.
Scrupulosus: Legere prohibet dolor.
Qvid contineri nuntiat?
Servus: Nepomuc decus
490 Miraculorum gloria augeri asserit.
Scrupulosus: Fabula! Tamen si sinerit dolor, legam.
Tu qvaere amicum.
Androdilus: O Principis falsus favor!^{qq}
O improbarum saeve technarum artifex!
Haecine rependis? Sed qvid incassum qveror,
495 Dum spes salutis nulla? Mihi sola est salus,
Imo salutis summa spes^{rr} fulget mihi.
Scio Joannis ore laus minima meo
Prolata vincula ista fabricavit. Tibi
Proinde supplex accido, potentem manum
500 Veneror. Adesto proin, vocatus adjuva.
Et qvis mihi te, o alme Pater, icon^{ss} viri
Sancti Joannis Nepomuceni, sinuat?
Vincula ligatum sponte? Carceris patent
Fores? Patrono hoc sponte libertas venit
505 Dudum petita. Proin valete, neqvam Lares.

493 improbarum] improborum VD.

^{qq} *Falsus favor*, aliterace.

^{rr} *Spes salutis nulla* – *sola salus* – *salutis summa spes*, slovní hříčka, aliterace.

^{ss} *Icon*, zde snad ve smyslu *iconia*, *icona*, *ycona* (řec.).

- Tumulus Patroni mihi adeundus est, reus
Voti istud animus repetit, appensus tholo.
- [592r] Scrupulosus: O me vesanum! Nunc mali primum scio
Fontem nefandum. Morte multasti alteros?
510 Me ad poenitendum ducis inflicto malo?
Ignosce, quidquid zelus insane arguit,
Peccasse me haud diffiteor. Augebo modo
Vires dehaustas, me reum, sistam tholo.
Vivunt membra! Fallor? An pedibus vigor
515 Redit? Probandum est, fulcra sint praesto! O mihi
Dextram benignam, spiritus membris redit.
Non jam trahenda est mora. Tholo memet reum
Ita sisti oportet.

INDUCTIO IX.

*Percrebescente prodigiorum fama, Iconoclasta tum primum suo suorumque calculo
duliam Joannis confirmari sentiens, perniciem eidem ultimam minatur. Sed ab Haere-
si, majorem sui cladem pertimenscente, ausu abstinere jubetur. Porro Religio duliae
Vindici meritos instruit honores.*

- Iconoclasta: An jam rebellis occidit et audax caput
520 Perfidia posuit? Hostis an noster jacet?
Diruta sepulchri decora, statuae num parant
Nobis triumphos?
- Dux: Ah.
- Iconoclasta: Quid hoc? An condoles
†Truncis se astri†?
- Dux: Gloriam afflictam dolet
Nostri laboris animus.
- Iconoclasta: Gloriane adhucdum viget
525 Nepomuceni? Deses ubi verna manus?
Dux: Prostrata velut fulmine, veretur potens
Brachium Joannis.
- Iconoclasta: Caece quid bubo canis?
- Dux: Templi cerne, vera narrantem scies.^{tt}
530 Blasphemus unaque Furor exanimis jacet.
Excrescit inde fama Joanni amplior.
Miraculorum, ut populus asserit, vicens
Probatione. Studia populorum vide.
- Aulicus: Imo throno te adesse jam Princeps jubet.
Iconoclasta: Non refragabor.

^{tt} Hypometrický verš (chybí alespoň jedna slabika).

- Haeresis: Deses! Ignave! Infide!
- 535 Siccine triumphis gloriam nostram foves?
Ubi sociorum credita est tibi manus?
- Iconoclasta: Qvis error animum? Heroa mens nusquam cadit
Uno impetu, revirere juvat mortem, dabo
Plures triumphos.
- Haeresis: Impetu vere unico
- 540 Qvoties necatus eras? Ideo pugnae dare
Praecipio finem.
- Iconoclasta: Melior impavidas amat
- [592v] Fortuna mentes, dexteram pavidam fugit.
Extrema forsán pugna victorem dabit.
- Haeresis: Et inseqvntes imminens major pudor
- 545 Forsan retardet, forsán utrumqve [...]mens,
Honor Joannis cultui Divum sacer,
Cervice nostra turpe calcata, eriget
Trophaea.
- Iconoclasta: Dixi, centuplam cladem ferit.
- Haeresis: Miracla, mortes, populus oppositum probat.
- 550 Iconoclasta: Tamen occidet, si jura tua velis seqvi,^{uu}
Tenere callem Caelitibus adversum decus.
- Haeresis: Ne refrageris.
- Iconoclasta: Ergo vicisti, Czeche,^{vv}
Vincis potentem.
- Religio: Triumphos erige, Joannee amor^{ww}
- 555 Cultorqve, qvidqvid lividus sanxit furor.
Illuta poena detegit Nepomuc decus.
Honore Divum colere prostrata Haeresis
Didicit, nec insultare Sanctorum audeat
Posthaec honori. Debitos ergo instrue
Cultus duliae Vindici, qvem ultor Deus
- 560 Poena hostium monstrat colendum.
- Dulius: Qvem tuae
Felicitati pariter et nostrae sacer
Divorum honori applaudo amorem, ita sedule^{xx}

560 tuae] *originaliter in initio 561, metri causa transpositum in 560.*

562 amorem] amor VD.

^{uu} Tento i následující verš hypermetrické (přebývá v nich alespoň jedna slabika).

^{vv} Cf. v. 465.

^{ww} Hypermetrický verš (přebývá jedna stopa).

^{xx} Hypermetrický verš (přebývá jedna stopa).

565

Percupio honore maximo semper coli
 Nepomuceni gloriam, Sanctorum honor
 Dabitur illi maximus, qvo pax venit
 Maximo Patrono. Perfidum nunquam time
 Agmen inimici; militat pro Te Polus.

EPILOGUS

Ad honorandas debito cultu Joanneas exuvias invitat simulqve admonet: Discite justitiam moniti et non temnere Divos. Aeneis 6.^{yy}

A. M. D. G. et S. J. N. H.

Poutníci uctívají hrob svěťce.

^{yy} Vergilius, Aeneis 6,620. Verš cituje ve své legendě B. Balbín (viz Balbinus: *Acta Sanctorum*, s. 676) a odtud ho autor zřejmě přejímá.